

קונטרס

1234567

שמועות וסיפורים

מגדולי ישראל וגדולי המשפחה

אוצר החכמה

שמועות וסיפורים

מעשה זה מסבי הרב שלמה יהודה לייב אליעזרוב זצ"ל מובא ב"ספר הצאצאים של אדמו"ר הזקן".

בן משפחתו, הרה"ח ר' זעליג סלונים ע"ה שמצבו הכלכלי היה חמור, והגיע ליל ששי ולא היה לו כסף להכנת השבת ביקר את הגרשי"ל זצ"ל והלה הלוחו לירה אחת, לפי ערך הימים ההם היה זה סכום גדול מאוד. רבי זליג חזר לביתו, וכשמשמש בכיסו ונוכח לדעת שהכסף איננו, שב לביתו של הגרשי"ל זצ"ל לראות שמא אבד הכסף שם ואחר שחיפשו היטב ולא מצאו חזר לביתו כשהוא שבור ברוחו מתוך הרהורים נוגים שלא די שאין לו לשבת, יצטרך גם לשלם את ההלוואה. חישוב זה העלה גם הרשי"ל זצ"ל בדעתו והרגיש בצערו של ר' זליג ע"ה. מה עשה? הוציא לירה מכיסו ובא לביתו של ר' זליג ע"ה ברגליו למרות זקנותו וקשייו הרבים בהליכה מחמת שסבל ברגלו, ודפק על דלתו של ר' זליג בשעה מאוחרת בלילה והשמיע את קולו בשמחה על שמצא את הלירה האבודה. הבשורה הרנינה את רוחו של הר"ז ע"ה. למחרת עם שחר, כשר"ז קם ממטתו מצא את הלירה האבודה מוטלת על רצפת ביתו...

☆☆☆

ובהקדמה לספר "שאלו ציון תנינא" חלק א' כתבתי רבות על סבי הרשיל"א זצ"ל ויש להוסיף כאן עוד מעשה המראה על ענותנותו הרבה ואהבת ישראל שבערה בו (וראה מש"כ אודותיו בקצרה בפ' נח), שכאשר חזר סבי ע"ה מבוכארא והתיישב בשכונת הבוכרים בירושלים, נוכח לדעת שישנן הרבה נשים שאינן יודעות כלל את סדר הכשרת הבשר, המליחה וכו', וזה נבע מתוך בורות, כי היו אלו נשים שגם לקרוא לא ידעו. סבי ע"ה לא התבייש ולמרות שהיה רב מפורסם וגדול, אסף נשים רבות ברחוב השכונה, וערך לעיניהן הכשרת בשר, שריה, מליחה והדחה ולמד אותן הלכות אלו בפרטות, ובכך הציל בתים רבים מאיסור אכילת דם. וכל זאת משום אהבת ישראל וענוה שהיתה בו.

☆☆☆

מעשה ששמע א"מ ז"ל מפי זקנו הרה"ח ר' אליעזר שמעון קורנובסקי ז"ל אבי זקנו הגה"ח הרשיל"א נ"ע.

אשה צעירה אשר בעלה עזב אותה לאנחות ונשארה עגונה באה לפני רבנו אדמו"ר הצ"צ זצוק"ל נ"ע לשאול בדבר האלוקים היכן בעלה כדי שתוכל לקבל ממנו גט פטורין. האשה מסרה את דבריה למשמשו של הצ"צ אך הלה דחה אותה משום שדעתו של רבנו הצ"צ לא היתה נוחה מכך שיבואו אליו בענינים שתלויים ברוה"ק מפני ענותנותו, אך האשה הנ"ל עמדה בבכי ובתחנונים ואמרה שלא תזוז מבית רבנו ויהיה מה שיהיה, ורצונה שהרבי ישמע אותה. וצעקה בקול גדול עד שהגיע הדבר לאזני הרבי שהיה יושב בפנים הבית והוגה בעניניו. אחרי שנודע לו שהיא מרת נפש בלי מזור, הכניסו אותה וסיפרה את המעשה והוסיפה שהיא בעצמה חיפשה אותו, גם בעזרת הממשלה אולם החיפושים עלו בתוהו. כך בכתה לפני הרבי בדמעות שליש כמעט עד שהתעלפה. אמר לה הרבי עד כמה שאפשר מונע אני את עצמי מלהתעסק בענינים כאלה אך צרתה נוגעת ללב ולכן הנני מוכן לעזור לה. הרבי יעץ לה לנסוע לכפר פלוני לעת ערב כאשר הרועים מתאספים ומתהוללים, שם תביט היטב בפניהם ותמצא שם את בעלה שנטש את דרך היהדות ונהיה כאחד הרועים.

האשה עשתה כדבריו ואכן הכירה שם את בעלה בין הרועים וצעקה עליו בקולי קולות לאמר שמכירה היא אותו שהוא בעלה שעזבה ועיגן אותה. הלה, אף שבתחילה הכחיש את דבריה, לבסוף הודה לדבריה והסכים לנסוע איתה למקום שיש בי"ד על מנת לתת לה גט, וכן היה שגרשה כדת וכדין. ואחר כן מצאה האשה הנ"ל חובה לנפשה לבוא אל הרבי הצ"צ ולהודות לו על עזרתו שהצילה מכבלי העיגון, ובאותו מעמד היה זקנו הרה"ח רא"ש ז"ל וא"מ שמע זאת מפיו.

סבנו הגה"ח הרב דובער אשכנזי נ"ע שהיה ידוע אצל חסידי חב"ד בשם ר' בעריל קאליסקער [חמיו של הגה"ח הרב שיל"א זצ"ל] היה החוזר של הרבי הצ"צ, והיה בקי בשש מאות מאמרי דא"ח ששמע מהרבי, ומספרים שכשהיה חוזר דא"ח מהרבי, היה

חוזר בדיוק כמו ששמע, עם התנועות שהיה הצ"צ נוהג לעשות בעת אמירת חסידות.

☆☆☆

קרה במוצש"ק פעם אחת שסבנו רד"ב היה אצל הרבי הצ"צ ושוחחו בענין מסוים בחסידות. והרבנית של הצ"צ חיכתה הרבה זמן שסבנו הרד"ב ילך לביתו כדי להגיש להרבי את סעודת המלוה מלכה. ובראותה שהשעה כבר מאוחרת והם עסוקים בענינם ואבריה כבר היו כבדים עליה מחמת עייפות הלכה לנוח, ושכחה מהכל ונרדמה. בבוקר קמה הרבנית ומצאה את המלוה מלכה על השלחן בחדרה כמו שהניחה אמש והרבי הצ"צ לא נגע בזה. בראותה כן שאלה את הרבי, מדוע לא אמרת לר' בעריל – שהיה בן בית אצלם – שיגיש לך את הסעודה. ענה לה הרבי, הלא בעריל הוא ת"ח, ואסור להשתמש בת"ח! אמרה לו הרבנית ואתה אינך ת"ח? ענה לה הרבי, גם אני לא רוצה להשתמש בת"ח.

וי"א שכך היא הגירסא: הרבנית שאלה את הרבי מדוע לא השתמשת בבעריל הרי אומרים עליך שת"ח אתה וא"כ היה בעריל מקיים מצות שימוש ת"ח? אמר לה הרבי: הלא הוא ת"ח, ואסור להשתמש בת"ח!

מעשה זה שמעתי מהרה"ג ר"י קאצינלבוגין ז"ל, שהרבי הצ"צ קרא לסבנו ת"ח.

☆☆☆

דודי הרה"ג ר"י נאה ז"ל סיפר לי שהסבא שלנו הרד"ב זצוק"ל היה לו אח גאון וחסיד ושמו ר' אברהם זצ"ל אלא שהיה איש חולני. רבנו הצ"צ שאל את ר' אברהם אם יכול הוא להציע לו אברך שילמד עם בנו מהר"ש נ"ע שהיה אז בבחרותו, ואמר לו ר' אברהם זצ"ל שיקח את אחיו ר' בעריל שיהיה לצוותא לבנו. וכך היה שסבנו למד עם אדמו"ר מהר"ש נ"ע בצוותא שנים עשרה שנה, והחדר שהיו לומדים בו היה סמוך לחדרו של הרבי, ובנו בין שני החדרים חלון קטן כדי שאם יקשה להם משהו בסוגיא שילמדו ישאלו את הרבי דרך החלון וכך אמנם היו נוהגים. אגב סיפר לי

אחד מחברון, שבחברון לא היו מצויין ספרי גמ' ולסבנו ר' בעריל היה ש"ס בביתו מהיחידים בעיר, ופעם אחת בא אחד לביתו לשאול ממנו גמ', שאל אותו סבינו איזה מסכת צריך אתה? אמר לו, גיטין. ואיזה דף? מיד אמר לו בע"פ את כל הסוגיא, והסביר לו בטוטר"ד עד שנתברר הענין לאותו אחד שהיה צריך לשאול את הגמרא.

☆☆☆

מעשה שהיה בימי כהונתו של הגאון החסיד סבא קדישא (כך מכנה אותו הגרי"מ חרל"פ ז"ל בהקדמה לספרו "תיקון חצות") הרב שמעון מנשה חייקין זצוק"ל זיע"א.

ותחילה נאמר שהגה"ח ציס"ע ר' שמעון מנשה נ"ע היה אב"ד חברון עיה"ק תובב"א, רבו ומורו של סבנו הגה"ח מוהרשיל"א נ"ע שהיה לו תלמיד מובהק וגם היה ישן אצלו. לאחר שעקרו עדת חסידי חב"ד מעיה"ק צפת לחברון עפ"י פקודת כ"ק אדמו"ר האמצעי נ"ע שפקד עליהם שלא תשאר פרסה בצפת אלא כולם יעקרו לחברון, ועדת חב"ד התישבה והתבססה בחברון, שלח אדמו"ר הצ"צ את ר' שמעון מנשה זצוק"ל במיוחד לחברון כדי להיות רב ומנהיג לחסידי חב"ד. אולם ר' שמעון מנשה זצוק"ל מרוב ענוותנותו לא רצה להציג את עצמו כמי שנשלח להיות רב ומורה לעדת ישורון, אלא הציג את עצמו כסייד והצליח להעלים את זהותו למשך זמן מה. (הסבתא הרבנית אשת סבנו מוהרשיל"א בת הגה"ח הרד"ב מקאליסק נ"ע ספרה שר' שמעון מנשה סייד את המטבח בבית הוריה לפני פסח). אמנם אחר זמן הגיעה משאלה מליובאוויטש אם אמנם רש"מ יושב על כסא הרבנות בחברון ולאחר דרישה וחקירה נתברר שר' שמעון מנשה הסייד הוא זה שנשלח ע"י הרבי הצ"צ להיות מורם ומאורם. וכמובן שכולם הסכימו לקבלו לרב ומנהיג.

☆☆☆

ושמעתי מפי מורי סבי זצל שר' שמעון מנשה היה מוסר שעור בדף גמרא לבעלי בתים פשוטים בחברון באופן שהיה מובן להם בפשיטות, אך היה לו ג"כ שיעור במשניות עם תוס' יו"ט ושם היה

מראה את כוחו בחריפות וגאונות רבה. וששה סדרי משנה היו שגורים על פיו בע"פ.

☆☆☆

וכך שמעתי מפי א"מ ז"ל מעשה שאירע בימי כהונתו של ר' שמעון מנשה זצ"ל, אשר אז המציאות היתה שהישוב בחברון התקיים על כספי חלוקה שמקורם היה מתמיכה מנדיבי אנ"ש בחו"ל. ופעם א' לפני פסח נתאחרו הכספים מלהגיע מאיזו סיבה, ואין פרוטה בכיס לפורטה לקנות מצרכים לפסח מצות ויין. באו התושבים אל רש"מ זצ"ל והתלוננו על מצבם. ר' שמעון מנשה הרהר מעט והשיב להם שלא ידאגו מפני שעד החג לכולם יהיו מצות ויין.

אשתו הרבנית ע"ה היתה עשירה מכיון שהיתה סוחרת ולא לקחה כלום מקופת הציבור להוצאות ביתה והיה לה לבוש מיוחד שהיה משובץ בזהב דבר שהיה שווה ממון רב. רש"מ לקח את הבגד הנ"ל והוציא ממנו את הזהבים הנ"ל ובמקומם עשה כמין חתיכות שדומות לזהבים הנ"ל מקליפות תפוז ובזה עסק לילה שלם, ועשה באומנות רבה כמי שמומחה בכך. ואת הזהבים הנ"ל משכן אצל עשירים עבור הלוואה שלקח כדי לחלק לעניי חברון כסף לקניית מצרכים לפסח.

את כל הנ"ל לא סיפר רש"מ לאשתו אך גם לא נודע לה מכך מכיון שאת הלבוש הנ"ל לבשה רק בימים טובים. בהגיע ליל הסדר נטלה את הבגד וראתה שבמקום הזהבים יש קליפות תפוזים. סיפר לה רש"מ את כל המעשה ושאל אותה מה היה לך יותר טוב, שתלבשי את הבגד הזה ובו בזמן ישנם הרבה אנשים רעבים שאין להם מצות ויין או שבגלל הבגד יוכלו אנשים לקיים מצוות החג כהלכתן. הרבנית היתה צדקת גדולה והסכימה מיד לדברי בעלה. ובתוך החג הגיעו כספי החלוקה מחו"ל ורש"מ פדה את המשכון והחזיר לאשתו את הזהבים של הבגד. בא וראה מה רב גוברי דהאי גברא רבה.

☆☆☆

הסבא מוהרשיל"א נ"ע היה מספר שהגה"ק מוהרי"ל דיסקין

זצוק"ל אמר לו שבכל פעם שהוא מגיע מחברון לירושלים שיסור אליו כי מאוד רוצה הוא לראותו ומקפיד הוא על כך. וכנראה שר"ז היה מאהבתו ומהערכתו אליו. בעת שביקר הסבא אצל המהריל"ד היתה גם הרבנית אשת המהריל"ד מכבדת אותו מאוד, ובכל עת שהיה נוסע לחו"ל ללויבאוויטש היתה מוסרת אתו ד"ש חם להרבנית של אדמו"ר הרש"ב זצוק"ל נ"ע זיע"א והרבנית של הרש"ב היתה מוסרת עם סבנו זצ"ל ד"ש חוזרת. שתייהן היו קרובות משפחה מצאצאי הגאון הנודע מוהר"א ברוידא זצ"ל.

כן היה מספר שבכל עת שהיה חוזר מלויבאוויטש לביתו בחברון היתה הרבנית ע"ה אשת אדמו"ר הרש"ב נ"ע אופה בשבילו מזודה של מיני תופינים היות שהוא היה צריך לחזור באניה והדרך היתה נמשכת כמה שבועות.

☆☆☆

אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע ביקש מסבינו שיעזור לו בייסוד הישיבה "תורת אמת" שהתקימה בעיה"ק חברון ת"ו ולפני פטירתו של הסבא אמר לי בזה"ל ישיבת תורת אמת אני יסדתי ואדמו"ר הרש"ב היה עוזר לי בייעוץ ובהשגת כספים.

שש שנים היה הסבא בלויבאוויטש, סמוך על שולחנו של הרבי הרש"ב נ"ע והרבי היה מצווהו שיטול ידיו לסעודה לפניו. משום שרצה לראות באיזה אופן נוטל ידיו, וכשראה איך הסבא נוטל ידיו אמר לו גם אני נוהג ליטול ידים כן.

הרבנית של הרש"ב שלחה הזמנה מיוחדת לסבא זצ"ל לחתונת נכדה כ"ק אדמו"ר (שליט"א) זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

☆☆☆

שמעתי מסבתי הרבנית מחברון מרת חנה ברכה ע"ה בת הגה"ח ר' דובער קאליסקער זצ"ל ששמעה מאביה הנז', ששמע מהרבי הצ"צ שאמר: "ווער ס' מאכט נישט קיין ועזען פון זיך אין דער וועלט, מאכט מען נישט קיין ועזען פון אים אין יענעם וועלט, און מ' לאזט אים דורך". דהיינו – מי שאינו עושה את עצמו ליש ומציאות בעוה"ז, כלומר שמתנהג בשפלות וענוה, אין מעכבים

אותו בעולם האמת, היינו, שאין מדקדקים עמו בדינו "ומעבירים אותו" מהר.

☆☆☆

שמעתי מסבי הרשיל"א זצ"ל, שבהיות הגאון בעל ה"תורת חסד" ילד קטן, נכנס עם אביו אצל הרבי הצמח צדק בקודש פנימה, וקודם שנכנסו חגר לו אביו אבנט קטן. ובעמדם לפני הצ"צ נפל האבנט מהילד, והתכופף הרבי הצ"צ, והרים את האבנט וחגר את הילד. לאחר מכן שאלו (להצ"צ) אחד מבניו מדוע הטריח עצמו לכך, ואמר לו הצ"צ: "דע, שחגרתי ספר תורה".

סבי הרשיל"א, באחת הפעמים שנסע מארה"ק לליובאוויטש, התעכב זמן מה בהורנוסטייפל אצל הרה"ק ר' מרדכי דוב זצוק"ל (בעל החיבור לטהרה ועוד), ובאותה עת מאוד התקרב אליו ונשתעשעו יחד בדברי תורה עתים ממושכות. עד שסבי זצ"ל אמר להסטייפלער רבי, שהוא רוצה להשאר אצלו כחסיד, ואמר לו (הסטייפלער) על-כך, כי אמנם היה רצונו שישאר אצלו, אך עליו לדעת שלא ישאר אצלו מכיון ששורש נשמתו (של סבי) הוא דוקא בליובאוויטש.

☆☆☆

מעשה ששמעתי מפי הסבא קדישא מוהרשיל"א נ"ע זיע"א. קרובתו של הסבא זצ"ל (האשה רבקה כהן אשר היתה נשואה להר"ר אליעזר כהן ע"ה), חלתה מאד ושכבה בביה"ח ביקור חולים בעיר העתיקה. והרופאים החליטו שאין שום סיכוי שהיא תשאר בחיים אלא ע"י ניתוח וכולי האי — ואולי, ולולי הניתוח היא ודאי לא תוכל לחיות יותר מזמן מה, אך השאלה היתה, היות שאם הניתוח לא יצליח היא תמות מיד, ואם לא ינתחו, תחיה עוד זמן מה, האם לנתח? בימים ההם היתה תקנה בירושלים שהרופאים לא ינתחו אלא בהסכמת המארי דאתרא בירושלים. הסבא זצ"ל קיבל ידיעה זו בעיה"ק חברון ת"ו והגיע לירושלים במרוצה ובבהלה. ולמרות שהיה מרבה לבקר את הגה"ח הרב רבי שניאור זלמן מלובלין זצוק"ל בעל התורת חסד בכל אופן היה גם מקורב להגה"ק המהרי"ל דיסקין זצוק"ל הרב מבריסק. ובפרט בעניני

רפואה הסבא היה מחשיב מאוד את דעת המהריל"ד זצ"ל. מיד כשהגיע לירושלים נכנס למרן המהריל"ד זצ"ל לקבל ממנו עצה ותושיה. וסיפר לו את כל המעשה, שהאשה הנ"ל מסוכנת מאד והרופאים אומרים שצריך ניתוח וגם לזאת צריך הרבה סיעתא דשמיא כדי שיצליח.

המהריל"ד ז"ל בשמעו זאת החל להסתובב בביתו אנה ואנה ופניו הק' היו בוערות כלפיד אש וראו עליו שכביכול אינו בעלמא הדין. לאחר כמה דקות התפלל עליה וגמר אומר בלשון כזה בטון החלטי: אני אומר שלא לנתח בשום פנים והקב"ה יעזור. כמובן שהרופאים לא ניתחו והיא האריכה לחיות עוד עשרות שנים ללא ניתוח. בא וראה כמה גדולים מעשי צדיקים.

בצעירותי (בהיותי כבן עשרים) פגשתי יהודי במקוה בערב שבת, וראיתי בגופו דבר משונה: רגלו האחת היתה נפוחה מאד, ואילו השניה היתה דקה ורזה. היהודי ספר לי על ענינה של נפיחות זו: אני חסיד טשורטקוב שחי שנים רבות בירושלים. לפני שנים חליתי ברגלי שהתנפחה וכאבה מאד והרופאים בירושלים לא ידעו כיצד לטפל בה. אולם יעצו לי לנסוע לוינה שהיתה אז מרכז רפואי עולמי ולשאול ולדרוש ברופאים שם. צרפתי פרוטה לפרוטה עד שהיה לי כסף להוצאות נסיעה ונסעתי.

בוינה התאכסנתי בבית מלון פשוט וזול. לאחר שהרופאים המומחים הסכימו לקבלני, הם המליצו על ניתוח ברגלי. הלכתי לשאול בעצת רבי האדמו"ר רבי ישראל מטשורטקוב זצ"ל. האדמו"ר שמע על המלצת הרופאים והגיב: "בשר יהודי אינו הפקר, בשר יהודי לא חותכים כל כך מהר", ולא הסכים לניתוח. חזרתי אל הפונדק והמתנתי לישועה. הרגל היתה נפוחה באופן מבהיל.

בפונדק היה יהודי נוסף, גם הוא חולה, שלפנות ערב הובהל אליו רופא. לאחר שטיפל בו שמע את גניחותי ופנה אלי ושאלני מה פשר כאבי. סיפרתי לו את הסיפור. הוא נתן לי משחה ואמר שאשים אותה על הרגל – לעתים קרובות – כל הלילה, למרות שהיא תעורר כאבים עזים. במשך אותו לילה משחתי את המשחה

וכאבי היו נוראים. בבוקר הגעתי אל הקליניקה של אותו רופא והוא פינה מיד את התור עבורי, בדק את רגלי והורה לי להמשיך בטיפול. לאחר כמה ימי הטיפול הכאבים נעלמו ונשארה נפיחות קבועה ברגל זו שאותה אתה רואה עכשיו, אך הרגל ניצלה. ללמדנו, כמה גדולים דברי צדיקים.

☆☆☆

הסיפור הבא, אודות חכמתו של הגאון רבי מאיר שמחה ה"אור שמח" זצ"ל, שמעתיו בימי בחרותי בחייו של האור שמח, מפיו של יהודי מדווינסק עירו של האור שמח, שהיה בעליה של חנות יין במאה שערים, עת נשלחתי ערב שבת אחד להביא יין לקידוש והבדלה מחנותו של היהודי הנ"ל. וכך היה מעשה: יהודי חשוב, ירא שמים ומדקדק במצוה קל כבחמורה, זקנו יורד לו על פי מדותיו וכולו אומר כבוד, התגורר עם משפחתו בהשקט ובשלוה במרכזה של העיר דווינסק. ויהי היום ובעליה אשר על ביתו נכנס לדור כומר, אלא שבניגוד למנהגם של כהני עבודה זרה אלו, היה כומר זה דר עם אשה. אלא שהדבר נעשה בהסתר, כדי לא לפגוע במעמדו של הכומר בפני מאמיניו. ברבות הימים ילדה האשה לכוומר בן, וכדי שלא יוודע לציבור כתוצאה מכך שהכוומר שלהם חי עם אשה, החליטו הכומר ואשתו להעליל על היהודי שגר בדירה שתחתיהם שהילד הוא ממנו. אשת הכומר תבעה את היהודי למשפט בערכאות, ועפ"י חוקיהם היה צפוי הוא לעונש חמור מאד. לא ידע האיש להשית עצות בנפשו, ובצרתו פנה אל רבה של העיר ה"אור שמח", כדי שיעזרהו למצוא איזה שהוא פתח של הצלה, חשב מעט רבי מאיר שמחה ואמר: לך בבטחה אל בית המשפט, וטען שם שאמנם אמת הדבר, וכי אתה אב הילד, אלא שהיות שלפי חוקיהם הילד שייך לאביו, הרי אתה רוצה את הילד כדי להעבירו למשפחתך ולגדלו בין ילדיך.

ביום המשפט בשעה המיועדת נערך המשפט בפומבי, וכששאל השופט את מיועננו מה בפיו, ענה כי אכן אמת הדבר, ורוצה הוא את הילד. כששמע הכומר טענה זאת, נודעק ואמר: ילד "קדוש" שכזה, בנו של הכומר, יכנס לבית יהודים, היה לא תהיה! כיון שכן, נודע הדבר שלא היתה זאת אלא עלילת שוא על היהודי.

נערכה חקירה והאשה הודתה שאכן הילד מהכומר וכי היא העלילה על שכנה היהודי, ולבסוף נקנסה היא עצמה בקנס גבוה על מה שעשתה.

☆☆☆

הכרתי בצעירותי יהודי (שמו היה ר' שמשל'ה ז"ל) שהכיר את הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל, וסיפר, שהגרש"ק היה כותב תשובות רבות ודרושים זה אחר זה, והיו לו שתי שולחנות שעליהם היה כותב, ובעוד הצד הראשון של הדף בתשובה אחת היה הדיו צריך להתיבש, כדי שיהא אפשר להפכו ולכתוב על הצד השני, היה כותב תשובה שניה ושלישית, וכשגמר לכתוב בה עמוד ראשון, חזר אל התשובה הראשונה, וכן הלאה, היה ממשיך את התשובה השלישית והרביעית עד ששני השולחנות היו מתמלאים בתשובות וחידושים, וזה מראה על גודל גאונותו.

☆☆☆

הכרתי בצעירותי יהודי שהיה משמש בקודש של הרה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין זצוק"ל, וכל מוצאי שב"ק היה שולחו אל הבאר לשאוב מים חרשים, באומרו שמא יזדמן לו בארה של מרים.

☆☆☆

נסיים במה ששמעתי מהרב אברהם סופר ז"ל (מו"ל בית הבחירה להמאירי), שסיפר על כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש האחרון רמ"מ זצוק"ל, פרופסורים בארה"ב נתקשו בבעיה מתימטית קשה ולא מצאו לה פתרון. אחד מהם נכנס אל האדמו"ר זצ"ל יחד עם הרב סופר הנ"ל, והציג לפני הרבי את הבעיה, ותוך דקות ספורות פתר לו הרבי את הבעיה, ויצא הפרופ' בהשתוממות ובהתפעלות גדולה מכך. זאת כמובן בנוסף על גאונותו הגדולה בנגלה ובנסתר, ובזכרוני ששמעתי בצעירותי מסבי הרשיל"א זצ"ל עוד בהיות הרבי בחור, שישנו בחור ברוסיא שבקי בש"ס ובכל כתבי האריז"ל בע"פ, והכונה היתה על הרבי. וכבר נודע שמו בכל העולם כולו שהיה פאר הדורות וקירב רבבות מישראל אל תחת כנפי השכינה. צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל ורבים השיב מעוזן. זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל. אמן.

תם ונשלם שבח לא-ל בורא עולם